

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ความคิดสร้างสรรค์ เป็นความสามารถที่สำคัญอย่างหนึ่งของมนุษย์ซึ่งมีคุณภาพมากกว่าความสามารถอื่น ๆ และเป็นปัจจัยที่จำเป็นยิ่งในการส่งเสริมความเจริญก้าวหน้าของประเทศ ประเทศใดก็ตามที่สามารถแสวงหา พัฒนา และนำศักยภาพเชิงสร้างสรรค์ของประชาชนในชาติ ออกมาใช้ให้เกิดประโยชน์ได้มากเท่าใด ก็ยิ่งมีโอกาสพัฒนาความเจริญก้าวหน้าได้มากเท่านั้น ก็จึงจะเห็นได้จากบรรดาประเทศพัฒนาทั้งหลาย เช่น สหรัฐอเมริกา ญี่ปุ่น และเยอรมัน เป็นต้น (อารี รังสินธ์, 2532)

ในปัจจุบันเรากำลังเผชิญการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ในอัตราที่สูงขึ้นเรื่อย ๆ ทั้งทางด้านเทคโนโลยีใหม่ ๆ แนวโน้มทางด้านเศรษฐกิจและสังคม รวมทั้งทัศนคติและค่านิยมใหม่ ๆ เกิดขึ้นมากมายหลายด้าน เช่น ความไม่แน่นอนทางเศรษฐกิจ ทรัพยากรต่าง ๆ ลดน้อยลง และหายากขึ้น การแข่งขันทางด้านต่าง ๆ สูงขึ้น อิทธิพลของสถานการณ์ในต่างประเทศทั่วโลก ที่มีผลต่อกิจการต่าง ๆ ในบ้านเมืองเรา ปัญหาต่าง ๆ เหล่านี้ส่งผลให้เราจำเป็นต้องปรับตัวให้มีความสามารถในเชิงสร้างสรรค์สูงขึ้น มีจินตนาการสูง และทำคนให้มีความกระตือรือร้นมากขึ้น จึงสามารถเอาชนะปัญหาต่าง ๆ ดังกล่าวมาแล้วได้ไม่มากนัก ยิ่งนั้นอาจกล่าวได้ว่า ปัจจุบันนี้ องค์การทุกแห่งมีความต้องการบุคคลที่มีความสร้างสรรค์สูงขึ้น เพื่อช่วยกันพัฒนาองค์การ (พรพรพราย ทรัพย์ประภา, 2532)

ความคิดสร้างสรรค์เป็นกระบวนการทางสติปัญญาชั้นสูง เช่น เกี่ยวกับการจำ การสร้าง สังกัป และการแก้ปัญหา (Glover, Bruning and Filbeck, 1982 อ้างถึงใน ประสาท อิศรปริศา, 2532) ถึงแม้จะยังไม่มีการศึกษาใด ๆ ที่สามารถอธิบายกระบวนการทางการคิดนี้ได้อย่างสมบูรณ์ก็ตาม แต่งานส่วนใหญ่ก็สรุปผลออกมาตรงกันว่า กิจกรรมการคิดสร้างสรรค์นั้นเกี่ยวข้องกับทั้งองค์ประกอบภายในตัวบุคคล และสภาพแวดล้อมทางสังคม ในส่วน

ที่เป็นองค์ประกอบภายในตัวบุคคล ความคิดสร้างสรรค์อาจเกี่ยวข้องกับองค์ประกอบต่าง ๆ ทางสติปัญญาและสภาพแรงจูงใจของบุคคล ดังที่ May (1975 อ้างถึงใน ประสาท อิศรปริกา, 2532) กล่าวว่า "กระบวนการคิดอย่างสร้างสรรค์ของอาศัยทั้งเหตุและผล ซึ่งต้องใช้ทั้งความสามารถทางสติปัญญา แรงจูงใจ และสภาพทางอารมณ์ร่วมกัน โดย May เชื่อว่า ความคิดสร้างสรรค์อาจจะเป็นตัวบ่งชี้ถึงระดับวุฒิภาวะและสภาพทางอารมณ์ เพราะบุคคลที่มีความคิดสร้างสรรค์จะพิจารณาสิ่งต่าง ๆ อย่างมีสุนทรีย์นอกเหนือจากการใช้สติปัญญาและความรู้ในสิ่งนั้น ๆ" สำหรับองค์ประกอบทางสังคมซึ่งมีอิทธิพลต่อความคิดสร้างสรรค์นั้น Good and - Brophy (1986) กล่าวว่า

ความคิดสร้างสรรค์ของผู้ใหญ่จะขึ้นอยู่กับประสบการณ์ในวัยเด็ก เพราะโดยทั่วไปผู้ใหญ่ที่มีความคิดสร้างสรรค์มักจะมีประสบการณ์หรือเคยชินจากสภาพแวดล้อมที่ดีและมีคุณค่า เขาจะได้รับการส่งเสริมจากคุณูปการของบิดามารดาและทดลองแนวคิดของเขาควยกิจกรรมต่าง ๆ ตลอดจนการมีส่วนร่วมในกิจกรรมแปลก ๆ ในหลาย ๆ เรื่องหรือเรื่องใดเรื่องหนึ่งโดยเฉพาะ หรือได้รับการส่งเสริมใหม่โอกาสพัฒนาทักษะที่เขาสนใจเป็นพิเศษ

อาร์ วังสินธ์ (2532) กล่าวว่า "ความคิดสร้างสรรค์เป็นสิ่งที่มียู่ในตัวเด็กทุกคน และสามารถส่งเสริมให้พัฒนาได้ ถ้าได้รับการส่งเสริมที่ถูกต้องและการจัดบรรยากาศที่เอื้ออำนวย" ซึ่งสอดคล้องกับ Storm (1963 อ้างถึงใน อาร์ วังสินธ์, 2532) ที่กล่าวว่า "ทุกคนมีศักยภาพทางความคิดสร้างสรรค์แต่อาจแตกต่างกันในระดับความมากน้อย" ซึ่ง Torrance (1965) ก็สนับสนุนว่า "ความคิดสร้างสรรค์สามารถพัฒนาได้ด้วยการสอน การฝึกฝน และการปฏิบัติที่ถูกต้อง และเสนอแนะว่า ควรส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์แก่เด็กตั้งแต่เขาวัยได้เท่าใดก็ยิ่งจะมีผลดีมากเท่านั้น" และตรงกับความคิดของ Glover, Bruning and Filbeck (1982 อ้างถึงใน ประสาท อิศรปริกา, 2532) ว่า "อิทธิพลจากประสบการณ์ในวัยเด็กโดยเฉพาะอย่างยิ่งการฝึกฝนจะมีความสำคัญต่อความคิดสร้างสรรค์ไม่ว่าจะพิจารณาในแง่ของอาชีพสาขาใดก็ตาม การฝึกฝนความสำเร็จในงานสร้างสรรค์จะมีความสัมพันธ์กันสูง เช่น ถ้าสถานฝึกไม่ได้รับการฝึกก็จะไม่ได้ยากที่จะกลายเป็นสถานฝึกที่สร้างสรรค์ เพราะเขาย่อมไม่อาจจะออกแบบงานก่อสร้างหรือตกแต่งโดยขาดความรู้หรือประสบการณ์ได้"

อารี รังสินธ์ (2532) ได้ให้แนวคิดในการส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ว่า ความคิดสร้างสรรค์ที่ดีเป็นคุณสมบัติที่มีคุณภาพมากกว่าความสามารถด้านอื่น ๆ ของมนุษย์ บุคคลที่มีความคิดสร้างสรรค์จะสามารถสร้างสรรค์ตนเองและสิ่งแวดล้อมให้อยู่ในลักษณะที่เหมาะสม พึงพอใจและมีชีวิตที่เป็นสุขได้ จากแรงศรัทธาและจินตนาการที่ควบคู่กับ ความออกส่าหะมากน้อย่าง เต็มกำลังความสามารถก็จะช่วยให้เขาประสบความสำเร็จตาม เป้าหมายได้ . . . การส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์จึงช่วยใ้บุคคลใ้ความสามารถ ของตนในการพัฒนาให้เกิดประโยชน์อย่างเต็มที่ และส่งเสริมความมีภาวะสุขภาพจิตที่ดี โดยเฉพาะเก็่กยอมทองการพื้นฐานทางสุขภาพจิตที่ดี . . . ดังนั้นความคิดสร้างสรรค์จึง ควรได้รับการพัฒนาและถือเป็นเป้าหมายหลักที่พ่อแม่ ครู และผู้ใกล้ชิดเก็่กพึงตระหนักถึง ความสำคัญ ใ้ความสนใจอย่างจริงจังและสนับสนุนเป็นพิเศษ เพื่อให้เก็่กมีโอกาส พัฒนาความคิดสร้างสรรค์ของตนอย่างเต็มที่ จะใ้เก็่กเจริญเติบโตเป็นเก็่กที่มีความคิด สร้างสรรค์ และเป็นผู้ใหญ่ที่มีความคิดสร้างสรรค์ อันเป็นสิ่งที้ประเทศชาติของถารยิ่ง

ครูมีบทบาทสำคัญมากในการส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ของเก็่ก และสามารถทำงาน ประสานสอดคล้องกับทางบ้านหรือผู้ปกครอง ส่งเสริมเก็่กให้ถูกทางยิ่งขึ้น ข้อมูลของครูเกี่ยวกับ ตัวเก็่กยังมีความหมายซ้กเจนนยิ่งขึ้น และสามารถช่วยรักษาความฉลาดของเก็่กไว้ได้ เมื่อครูพบ แวดฉลาดของเก็่ก ครูก็พยายามจัดการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับความตั้งใจจริง ครูจะหา เทคนิควิธีใหม่ ๆ แปลก ๆ ไม่จำเจ และมุ่งให้เก็่กลงมือปฏิบัติศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง พร้อมกับ ครูก็คอยใ้เก็่กใส่ใจติดตามความก้าวหน้าของเก็่กเป็นระยะ สิ่งเหล่านี้จะช่วยให้เก็่กใ้พัฒนา ความคิดสร้างสรรค์ใ้มาก (อารี รังสินธ์, 2527) ครูในโรงเรียนประถมศึกษาควร จะถือว่าเป็นผู้ที้ซ้กซ้กที้สุดที้ใ้เก็่กใ้ใกล้ชิดกับเก็่กในวัยที้ความสงสัย ความอยากรู้อยากเห็นมีมาก กว่าวัยอื่น ๆ และเป็นโอกาสที้ครูจะปลูกฝังการรู้จักคิดริเริ่มสร้างสรรค์ และรู้จักใ้วิจารณ์ญาณ ของเก็่กในการที้จะพยายามแก้ปัญหาต่าง ๆ อยู่เสมอ (ถารี บุญชู, 2527)

การศึกษาค้นคว้าที้จะใ้ซ้กวิธีต่าง ๆ เพื่อพัฒนาส่งเสริมให้เก็่กเกิดความคิดสร้างสรรค์ นั้น คุเหมือนจะมีน้อยมากไม่ว่าจะเป็นการวิจัยหรือโครงการพิเศษสำหรับเก็่กในโรงเรียนของ ประเทศไทย ยิ่งกว่านั้นแนวปฏิบัติทางการสอนของครูและวิธีการที้ครูจะปลูกฝังให้เก็่กมีความคิด สร้างสรรค์ก็อยู่ในลักษณะสวนทางกับปรัชญาและอุดมการณ์ของการศึกษา และไม่สอดคล้องกับ จุดมุ่งหมายของหลักสูตรที้มุ่งจะพัฒนาคนอันเป็นทรัพยากรมนุษย์ที้มีค่ายิ่งต่อการพัฒนาประเทศใ้มี คุณภาพสูง ใ้รู้จักคิดค้น รู้จักวิเคราะห์ และแก้ปัญหา (อุทัย บุญประเสริฐ, 2529) ทั้งนี้เพราะครูมุ่งสอนให้เก็่กจำเนื้อหาและมุ่งเน้นให้เก็่กคนหาคำขอบจากที้ปรากฏในตำรา

มากกว่าที่จะส่งเสริมให้เด็กรู้จักคิดหาคำตอบในแง่ผู้อื่น ๆ ควบคู่กันให้เด็กค้นคว้าหาความรู้ด้วยตนเอง (ประสาธ อิศรปริศา, 2532)

Davis (1973) ได้กล่าวถึงวิธีการเสริมสร้างหรือพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ในตัวเองว่า

คือการช่วยให้เด็กได้ค้นพบความคิดใหม่ ๆ และสามารถพัฒนาศักยภาพนั้นให้เจริญเต็มที่ตามขีดความสามารถและเขาไม่เห็นด้วยกับการที่โรงเรียนจัดให้นักเรียนเรียนวิชาการตรง ๆ มาก ทั้งนี้เพราะองค์ประกอบที่จะพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ในตัวเด็กนักเรียนนั้นอยู่ที่เทคนิคและวิธีการสอนของครู ซึ่งวิธีสอนเพื่อให้เกิดความคิดสร้างสรรค์มีบางวิธีเท่านั้น ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับครูที่จะเลือกใช้เทคนิคและวิธีสอนที่กระตุ้นส่งเสริมและพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ของเด็กให้สูงขึ้น

ดังนั้นเพื่อพัฒนาความคิดสร้างสรรค์แก่นักเรียนในระดับประถมศึกษาตามแนวคิดที่ว่าความคิดสร้างสรรค์สามารถส่งเสริมให้พัฒนาขึ้นได้ ผู้วิจัยจึงได้จัดกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาความคิดสร้างสรรค์โดยใช้เนื้อหาในกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต ระดับประถมศึกษาปีที่ 6 ซึ่งเป็นกลุ่มประสบการณ์ที่ได้บูรณาการเนื้อหาจากหลาย ๆ วิชาเข้าด้วยกัน จึงมีเนื้อหาครอบคลุมวิชาต่าง ๆ มากกว่ากลุ่มประสบการณ์อื่น ๆ ผู้วิจัยจึงได้นำเนื้อหาของกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มาสร้างแผนการสอนเพื่อใช้พัฒนาความคิดสร้างสรรค์ตามรูปแบบของวิลเลียมส์ (Williams' Model) โดยเลือกนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 เป็นกลุ่มตัวอย่าง เพราะจากผลการวิจัยของ ฮาร์วี รังสินธ์ (2522) พบว่านักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีความคิดคล่องตัวและความคิดริเริ่มค่อนข้างคงที่ และจากผลการศึกษาของ Minnesota Studies (อ้างถึงใน ฮาร์วี รังสินธ์, 2532) พบว่าความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ลดน้อยลงจากชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ฉะนั้นผู้วิจัยเห็นว่า ควรจะจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมและพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ให้สูงขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ในด้านความคิดคล่องตัว ความคิดยืดหยุ่น และความคิดริเริ่มของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบ้านลาค้าง อำเภอบึงสามพัน จังหวัดนครนายก ที่ได้รับการสอนตามรูปแบบของวิลเลียมส์

สมมติฐานของการวิจัย

Torrance (1965 อ้างถึงใน อารี รังสินันท์, 2532) กล่าวว่า "ความคิดสร้างสรรค์สามารถพัฒนาได้ด้วยการสอน การฝึกฝนและการปฏิบัติ" ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยหลายฉบับ ดังนี้

พเยาว์ ทักษิณ (2532) ได้ศึกษาเปรียบเทียบความคิดสร้างสรรค์ทางภาษาของนักเรียนที่ใช้แบบฝึกการเขียนที่นักเรียนเขียนได้อย่างอิสระ กับแบบฝึกที่ครูเป็นผู้กำหนดเนื้อเรื่องพบว่า หลังจากการฝึกแล้วกลุ่มนักเรียนที่ใช้แบบฝึกที่นักเรียนเขียนได้อย่างอิสระ มีความคิดสร้างสรรค์ทางภาษาสูงกว่ากลุ่มที่เรียนจากแบบฝึกที่ครูเป็นผู้กำหนด

อภิญา แก้วชื่น (2528) ได้ศึกษาพัฒนาการทางความคิดสร้างสรรค์ โดยใช้แบบฝึกเสริมทักษะการคิดที่เป็นการคูณของจริงกับการคูณโครงร่าง ผลการวิจัยพบว่า ทั้ง 2 กลุ่มมีพัฒนาการทางความคิดสร้างสรรค์ไม่แตกต่างกัน แต่มีพัฒนาการทางความคิดสร้างสรรค์สูงขึ้นหลังจากการฝึก

Glover และ Gary (1976) ได้ทดลองฝึกความคิดสร้างสรรค์ด้วยกิจกรรมเกี่ยวกับประโยชน์ของสิ่งของที่ผู้ทดลองกำหนดขึ้น ผู้ทดลองจะกระตุ้นให้เกิดคิดหาคำตอบและบอกประโยชน์ของสิ่งของใหม่มากที่สุด หลังจากการทดลองพบว่า คะแนนความคิดสร้างสรรค์ของเด็กสูงกว่าก่อนการทดลอง

จากผลการวิจัยดังกล่าวสรุปได้ว่า วิธีการสอนและกิจกรรมการฝึกสามารถพัฒนาให้นักเรียนมีความคิดสร้างสรรค์เพิ่มขึ้นอย่างมีประสิทธิภาพ ดังนั้นผู้วิจัยจึงตั้งสมมติฐานในการวิจัยครั้งนี้ว่า

คะแนนความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่ได้รับการสอนตามรูปแบบวิลเลียมส์ หลังการสอนสูงกว่าก่อนการสอน

ขอบเขตของการวิจัย

1. ตัวอย่างประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่กำลังศึกษาอยู่ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2534 ของโรงเรียนบ้านลาคซาง อำเภอองครักษ์ จังหวัดนครนายก ซึ่งได้รับการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

จำนวน 30 คน

2. แผนการสอนกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น จำนวน 18 แผน แต่ละแผนประกอบด้วยกิจกรรมการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ 1 ชุด ซึ่งสร้างขึ้นตามรูปแบบของ วิลเลียมส์ โดยใช้เนื้อหาจากกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่ใช้สอน ในภาคเรียนที่ 1 ซึ่งผู้วิจัยได้คัดเลือกเนื้อหาที่สามารถใช้ได้กับวิธีสอนแต่ละวิธีตามรูปแบบของ วิลเลียมส์ จนได้ครบ 18 วิธี ซึ่งแต่ละวิธีจะนำมาสร้างเป็นแผนการสอน จำนวน 18 แผน โดยใช้เนื้อหาจากกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต เรื่องอวัยวะที่สำคัญของร่างกาย โภชนาการ บุคลิกภาพ การปฐมพยาบาล สิ่งเสพติด พืช สัตว์ ป่าไม้ บุคคลสำคัญ และข่าวและ เหตุการณ์

3. ผู้วิจัยจะศึกษาความคิดสร้างสรรค์ในด้านสติปัญญาเพียง 3 ด้านเท่านั้น คือ ความคิดริเริ่ม ความคิดคล่องตัว และความคิดยืดหยุ่น ส่วนในด้านความรู้สึกรู้สึกหรือด้านจิตใจนั้น จะไม่นำมาศึกษา เพราะจะต้องสร้างเครื่องมือทดสอบเกี่ยวกับทางจิตวิทยาโดยตรง ซึ่งจะต้อง ใช้ผู้ที่มีพื้นฐานความรู้ทางจิตวิทยา นอกจากนี้ยังต้องใช้เวลาและค่าใช้จ่ายในการสร้างเครื่องมือ มาก ประกอบกับไม่สอดคล้องกับจิตพิสัยที่กำหนดไว้ในเนื้อหาจากกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตที่ กำลังจะศึกษา

4. ในการวิจัยไม่คำนึงถึงความแตกต่างทางสติปัญญา เพศ การยอมรับเลี้ยงดู การเรียนการสอนจากทางโรงเรียน ตลอดจนฐานะ เศรษฐกิจและสังคมของตัวอย่างประชากร

ข้อตกลงเบื้องต้น

1. แผนการสอนกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นตามรูปแบบของ วิลเลียมส์ ได้ผ่านการตรวจสอบจากผู้ทรงคุณวุฒิ ตลอดจนได้นำไปทดลองใช้กับนักเรียนที่ไม่ใช่ กลุ่มตัวอย่างก่อนนำไปใช้จริง ฉะนั้นจึงเชื่อได้ว่าเป็นเครื่องมือที่ใช้ได้ตรงตามวัตถุประสงค์ ของการวิจัยครั้งนี้

2. แบบทดสอบความคิดสร้างสรรค์ที่คัดลอกมา ถือว่ามีประสิทธิภาพใช้ได้ เพราะ ได้ผ่านการหาประสิทธิภาพแล้ว

คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย

รูปแบบการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ของวิลเลียมส์ (Williams' model) หมายถึง รูปแบบการสอนความคิดสร้างสรรค์ที่สอนให้รู้จักคิด การแสดงความรู้สึก และการแสดงออกอย่างสร้างสรรค์ โดยแบ่งรูปแบบการสอนออกเป็น 3 มิติ คือ มิติที่ 1 ด้านเนื้อหา ประกอบด้วยวิชาต่าง ๆ คือ ภาษา คณิตศาสตร์ สังคมศึกษา วิทยาศาสตร์ คณิต และศิลปะ มิติที่ 2 ด้านพฤติกรรม การสอนของครู ประกอบด้วยวิธีสอน 18 วิธี คือ การพิจารณาลักษณะ การอุปมาอุปไมย การสอน Paradoxes การบอกสิ่งที่คลาดเคลื่อน การสร้างสิ่งใหม่จากโครงสร้างเดิม การเปลี่ยนแปลง การเปลี่ยนแปลงความเชื่อ ทักษะการค้นคว้าหาข้อมูล การแสดงออกจากการหยั่งรู้ การค้นคว้าหาคำตอบจากคำถามที่กำกวม การพัฒนาตน การประเมินสถานการณ์ การมองภาพในมิติต่าง ๆ ทักษะการฟังอย่างสร้างสรรค์ ทักษะการเขียนอย่างสร้างสรรค์ การใช้คำถามยั่วกระตุ้นให้ขบถลักษณะบุคคลและกระบวนการคิดอย่างสร้างสรรค์ และทักษะการอ่านอย่างสร้างสรรค์ และมิติที่ 3 ด้านพฤติกรรมการเรียนรู้ของนักเรียนแบ่งออกเป็น 2 ด้านคือ ด้านความรู้หรือด้านสติปัญญา ประกอบด้วยความคิดคล่องตัว ความคิดยืดหยุ่น ความคิดริเริ่ม และความคิดละเอียดลออ และด้านความรู้สึกหรือด้านจิตใจ ประกอบด้วยความอยากรู้อยากเห็น ความเต็มใจที่จะเสี่ยง ความพอใจที่จะทำสิ่งที่สลับซับซ้อน และความคิดจินตนาการ ซึ่งทั้ง 3 มิติมีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน โดยการนำเนื้อหาจากหลักสูตรมาจัดกิจกรรมการเรียนรู้การสอนด้วยวิธีสอนในมิติที่ 2 และวัดความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนในมิติที่ 3 ซึ่งในการวิจัยครั้งนี้จะวัดเฉพาะด้านสติปัญญา คือ ด้านความคิดคล่องตัว ความคิดยืดหยุ่น และความคิดริเริ่ม

ความคิดสร้างสรรค์ (Creative thinking) หมายถึง ความสามารถทางสมองของบุคคลที่สามารถคิดได้หลายทิศทางมีปริมาณมาก และเป็นความคิดที่แปลกใหม่ รวมถึงการคิดและการค้นพบวิธีแก้ปัญหาได้สำเร็จด้วย ในที่นี้ความคิดสร้างสรรค์จะเน้นที่มิติที่ 3 ตามรูปแบบของวิลเลียมส์ คือด้านสติปัญญา ซึ่งประกอบด้วยความคิดคล่องตัว ความคิดยืดหยุ่น และความคิดริเริ่ม โดยดูจากคะแนนความคิดสร้างสรรค์ที่ได้จากการทำแบบทดสอบความคิดสร้างสรรค์

ความคิดคล่องตัว (Fluent thinking) หมายถึง ปริมาณความคิดของบุคคลในการคิดหาคำตอบได้อย่างคล่องแคล่ว รวดเร็ว และมีปริมาณมากในเวลาจำกัด

ความคิดยืดหยุ่น (Flexible thinking) หมายถึง ประเภทหรือแบบของความคิดที่สามารถคิดได้หลายทิศทาง

ความคิดริเริ่ม (Original thinking) หมายถึง ลักษณะความคิดแปลกใหม่
แตกต่างจากบุคคลอื่น เป็นความคิดที่คนอื่นคิดไม่ถึง

การพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ตามรูปแบบของวิลเลียมส์ หมายถึง การเพิ่มของคะแนน
ความคิดสร้างสรรค์ในด้านความคิดคล่องตัว ความคิดยืดหยุ่น และความคิดริเริ่มของนักเรียนชั้น
ประถมศึกษาปีที่ 6 ที่เกิดขึ้นหลังจากการใช้แผนการสอนกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต จำนวน
18 แผน ที่สร้างขึ้นตามรูปแบบของวิลเลียมส์

นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 หมายถึง นักเรียนที่กำลังศึกษาอยู่ในระดับชั้นประถมศึกษา
ปีที่ 6 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2534 ของโรงเรียนบ้านลาดซ่าง อำเภอองครักษ์ จังหวัดนครนายก

วิธีดำเนินการวิจัย

1. เลือกตัวอย่างประชากร เป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียน
บ้านลาดซ่าง อำเภอองครักษ์ จังหวัดนครนายก ซึ่งกำลังศึกษาในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา
2534 จำนวน 30 คน ซึ่งเป็นการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่

2.1 แผนการสอนกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น จำนวน

18 แผน

2.2 แบบทดสอบความคิดสร้างสรรค์ จำนวน 6 ฉบับ

3. การสร้างเครื่องมือในการวิจัย

3.1 แผนการสอนกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้าง
ตามขั้นตอน ดังนี้

3.1.1 ศึกษาทฤษฎี แนวคิด และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนา
ความคิดสร้างสรรค์สำหรับนักเรียนในระดับประถมศึกษา

3.1.2 ศึกษาแบบแผนการสอนความคิดสร้างสรรค์ของ

Frank E. Williams ที่เรียกว่า Williams' Model

3.1.3 สร้างแผนการสอนกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตตามรูปแบบของ
วิลเลียมส์ (Williams' Model) จำนวน 18 แผน โดยใช้เนื้อหาจากกลุ่มสร้างเสริม
ประสบการณ์ชีวิต ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ใช้เวลาสอนแผนละ 3 คาบ คาบละ 20 นาที

3.2 แบบทดสอบความคิดสร้างสรรค์ ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างคามขั้นตอนนี้

3.2.1 ศึกษาแบบทดสอบความคิดสร้างสรรค์จากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

3.2.2 สร้างแบบทดสอบความคิดสร้างสรรค์จากแนวคิดในข้อ 3.2.1 เป็นแบบทดสอบความคิดสร้างสรรค์ที่ใช้ภาษา (Verbal tasks) และใช้รูปภาพ (Non Verbal tasks) จำนวน 6 ฉบับ คือ การสร้างภาพจากรูปสี่เหลี่ยม จินตนาการจากเส้น การใช้ประโยชน์ของสิ่งของ การตั้งคำถามแปลก ๆ การแก้ปัญหา และการสมมติอย่างมีเหตุผล

4. การทดลองเครื่องมือ

4.1 ปรับปรุงแผนการสอนกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต โดยการตรวจสอบความถูกต้องและความตรงตามเนื้อหา

4.2 นำแผนการสอนกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตเสนอต่อผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อตรวจสอบความถูกต้องและความตรงตามเนื้อหา และนำมาปรับปรุงแก้ไขให้ถูกต้องก่อนนำไปใช้จริง

4.3 นำแบบทดสอบความคิดสร้างสรรค์ที่สร้างขึ้นเสนอต่อผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อตรวจสอบความตรงตามเนื้อหา (Content Validity) แล้วนำมาปรับปรุงแก้ไขให้ถูกต้อง

4.4 นำแบบทดสอบความคิดสร้างสรรค์ไปทดลองใช้ (Try out) ครั้งที่ 1 กับนักเรียนที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง เพื่อพิจารณาความเหมาะสมของภาษาและรูปภาพ

4.5 นำแบบทดสอบความคิดสร้างสรรค์ที่ทดลองใช้ (Try out) ครั้งที่ 1 มาปรับปรุงแก้ไข แล้วนำไปทดสอบกับนักเรียนที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง เพื่อหาความเที่ยง (Reliability) หาค่าอำนาจจำแนกบุคคลของแบบทดสอบ และหาค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐานในการวัดของคะแนนของแต่ละบุคคล (SE)

5. วิธีดำเนินการทดลอง

5.1 สุ่มตัวอย่างประชากรจากนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบ้านลาดขวาง อำเภอองครักษ์ จังหวัดนครนายก ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2534 จำนวน 30 คน

5.2 ทดสอบความคิดสร้างสรรค์ของกลุ่มตัวอย่างก่อนการสอน (Pre-test) โดยใช้แบบทดสอบความคิดสร้างสรรค์ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น

5.3 ทดลองการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์โดยใช้แผนการสอนกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต จำนวน 18 แผน ๆ ละ 3 คาบ ใช้เวลาสอน 6 สัปดาห์ ๆ ละ 3 แผน

5.4 ทดสอบความคิดสร้างสรรค์ของกลุ่มตัวอย่าง (Post - test) หลังจากการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ตามรูปแบบของวิลเลียมส์เสร็จสิ้นลง โดยใช้แบบทดสอบชุดเดิม

5.5 เปรียบเทียบคะแนนความคิดสร้างสรรค์ระหว่างคะแนนก่อนการสอนและหลังการสอนของกลุ่มตัวอย่าง โดยการทดสอบค่าที (t - test)

6. ค่าสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

6.1 ค่าเฉลี่ย (Mean)

6.2 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

6.3 ค่าความเที่ยงของแบบทดสอบความคิดสร้างสรรค์ โดยการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบฮอยท์ (Hoyt's Analysis of Variance)

6.4 ค่าอำนาจจำแนกบุคคลของแบบทดสอบ

6.5 ค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐานในการวัดของคะแนนของแต่ละบุคคล (Standard error of measurement of an individual score - SE)

6.6 ค่าการเปรียบเทียบของคะแนนความคิดสร้างสรรค์ระหว่างคะแนนก่อนการสอนและหลังการสอนของกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้การทดสอบค่าที (t - test)

7. สรุปผลการวิจัยแบบความเรียง และอภิปรายผลที่ได้จากการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในด้านความคิดริเริ่ม ความคิดคล่องตัว และความคิดยืดหยุ่น

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัย

1. เป็นแนวทางในการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนสำหรับครูที่สอนในระดับประถมศึกษา

2. เป็นรูปแบบในการจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียน
ในโรงเรียนประถมศึกษา
3. เป็นการส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียน โดยให้เด็กได้แสดงออก
ทางความคิดสร้างสรรค์อย่างอิสระ